

บทความวิจัย

ศึกษาส่วนประกอบหนังสืออะกีตะฮฺ อันนาฎีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัตดีน โดยชัยคฺต่วนมีนาล

อาแว แมะอูมา*, อับดุลเลาะ การ์รีนา**

*นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (PSU) วิทยาเขตปัตตานี

E-mail : g_5520430017@pattani.psu.ac.th

** รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาอิสลามศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (PSU)

วิทยาเขตปัตตานี E-mail : Abdullah.d@psu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาส่วนประกอบหนังสืออะกีตะฮฺ อันนาฎีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัตดีน โดยชัยคฺต่วนมีนาล เก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบบันทึกและสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลใช้หลักการทางประวัติศาสตร์ หลักการอุลุมุดหะดีษและหลักการตรึงฎีห์ ผลการศึกษาพบว่า หนังสืออะกีตะฮฺ อันนาฎีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัตดีน โดยชัยคฺต่วนมีนาล เป็นหนังสืองานแปลและอธิบายเชิงพรรณนาต่อมะตันหนังสืออุมมฺ อัลบะรอฮีน มีส่วนประกอบที่สำคัญคือ คำนำ เนื้อหา และบทส่งท้าย เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิชาอะกีตะฮฺหรือหลักการศรัทธาเป็นหลัก สามารถแยกออกเป็น 4 ส่วนคือ แนะนำวิชาอุศูลุดดีน เป็นความนำเกี่ยวกับความรู้ที่สัมพันธ์กับอะกีตะฮฺ อธิบายอะกีตะฮฺ และผลสัมฤทธิ์ของการยึดมั่นตามอะกีตะฮฺของผู้ประสบความสำเร็จ เป็นหนังสือที่ยึดหลักฐานจากอัลกุรอาน อัลหะดีษ อัลอิจญ์มาอฺและหลักการตรึงฎีห์

คำสำคัญ: อะกีตะฮฺ, อันนาฎีน, อิลมฺ

RESEARCH

A Study The Composition Of The Kitab Aqidah Al-Najin Fi Ilm Usul Al-Din By Sheikh Tuan Minal

Awae Maeh-Ouma* , Abdullah Karina**

* Doctorial Candidate Islamic Studies. College of Islamic Studies Prince of Songkhla University, Pattani Campus.

** Associate Professor. Dr. (Islamic Studies) Thesis Advisor, Islamic Studies. College of Islamic Studies Prince of Songkhla University, Pattani Campus.

Abstract

This article aims to study the composition of the Kitab Aqidah al-Najin fi Ilm Usul al-Din by Sheikh Tuan Minal. The study collected data by records and interviews; analyses by using historical approach, Ulumul Hadith and Tarjeah principle. The study found that the Kitab Aqidah al-Najin fi Ilm Usul al-Din by Sheikh Tuan Minal was a translated book and explain in descriptive form Matan Ummul Barahin book. The key compositions of this book were prologue, content and epilogue. The main contents of this book was about Aqidah and the principle of faith, it could be divided into 4 parts: introduction of Usuluddin, introduction of knowledge relate to Aqidah, explanation Aqidah, and the result indicator of those who hold and follow Aqidah of the successor. The book was convincing reference from al-Qur'an, al-Hadith, al-Ijma' and Principle of giving weight to evidences.

Keywords: Aqidah, al-Najin, Ilm.

บทนำ

วิชาอะกิตะฮ์ฉบับได้ว่าเป็นวิชาที่มีความเป็นเลิศกว่าสาขาวิชาอื่นใดเพราะเป็นการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับผู้ทรงสร้างจักรวาล บรรดาศาสนทูตแห่งพระองค์ เรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาการบังเกิดขึ้นของมนุษย์ในโลกนี้

วิชาอะกิตะฮ์จะนำเสนอหลักฐานยืนยันถึงความถูกต้องเที่ยงตรงของหลักการยึดมั่นในเตอาฮีดและความศรัทธาแห่งอิสลามด้วยหลักฐานทั้งจากอัลกุรอาน อัลหะดีษและสติปัญญา เพื่อลบล้างความสงสัยคลางแคลงใจทุกประเภทให้หมดไป เป็นวิชาที่จะช่วยเปิดโปงโมฆะธรรมความเคลือบแคลงใจการกล่าวร้ายรูปแบบต่างๆ ของผู้ปฏิเสธให้ประจักษ์ ด้วยการเรียนรู้วิชาอะกิตะฮ์จะทำให้เกิดความมั่นใจและมีศรัทธาที่มั่นคง

ในบรรดาหนังสืออะกิตะฮ์ที่เขียนโดยอูลมะมาอ์ปัตตานีที่โดดเด่นออกสู่สายตาสังคมเช่น อะกิตะฮ์อันนาฎีน ฟี อิลม อุกุศล อัดดีน (สัมภาษณ์ อับดุลบาซิ หะยีสะมาแอ เมื่อ 22/10/2014) หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสืออะกิตะฮ์ที่มีเนื้อหาสาระในต้นฉบับ 140 หน้า โดยใช้ภาษามลายู-ญาวีปัตตานี ซึ่งตัวหนังสือได้เขียนแล้วเสร็จเมื่อปี ฮ.ศ. 1308 เป็นหนึ่งในบรรดาหนังสือที่ใช้ในการเรียนการสอนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน หนังสือเล่มนี้ไม่ได้แพร่หลายเฉพาะในดินแดนแห่งนี้เท่านั้น แต่ยังได้แพร่หลายในส่วนกลางของประเทศไทย โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครและประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย บรูไน กัมพูชา เวียดนามและพม่า เป็นต้น (Ahmad Fathy, 2009 : 13-14)

ด้วยเนื้อหาสาระของหนังสือที่มีคุณภาพและคุณค่าทางวิชาอะกิตะฮ์ ทำให้หนังสือเล่มนี้ได้รับการยอมรับของผู้คนเป็นจำนวนมากทั้งในประเทศและต่างประเทศ จากความสำคัญเหล่านี้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์หนังสืออะกิตะฮ์ อันนาฎีน ฟี อิลม อุกุศล อัดดีน ในเรื่องที่สำคัญโดยเฉพาะความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการแต่งหนังสือ ความสำคัญและประโยชน์ของหนังสือ ทั้งนี้เพื่อค้นหาคำตอบที่เป็นจริงมากที่สุด เพื่อประโยชน์ต่อผู้วิจัยเองและสังคมที่จะได้รับรู้ข้อมูลที่เป็นจริงและถูกต้องตามหลักวิชาการ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาส่วนประกอบหนังสืออะกิตะฮ์ อันนาฎีน ฟี อิลม อุกุศล อัดดีน โดยชัยคุด่วนมีนาล

ความสำคัญและประโยชน์ของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีความสำคัญและจะได้รับประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ได้ทราบถึงส่วนประกอบหนังสืออะกิตะฮ์ อันนาฎีน ฟี อิลม อุกุศล อัดดีน โดยชัยคุด่วนมีนาล
2. ได้ทราบข้อมูลและนำข้อมูลไปใช้เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตคือ

1. ทำการศึกษาส่วนประกอบหนังสืออะกิตะฮ์ อันนาฎีน ฟี อิลม อุกุศล อัดดีน โดยชัยคุด่วนมีนาล
2. ส่วนประกอบที่จะศึกษาอันได้แก่ ชื่อหนังสือ สาเหตุของการแต่งหนังสือ ส่วนประกอบของหนังสือ เนื้อหาสาระของหนังสือ แหล่งที่มาของหนังสือ และวิธีการเรียบเรียง

วิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “ศึกษาส่วนประกอบหนังสืออะกิตะฮุ อันนาฎีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัลดีน โดยชัยคต่วนมีนาล” เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหนังสือที่เกี่ยวข้อง

1. แหล่งที่มาข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร จากแหล่งข้อมูลที่สำคัญ 2 แหล่ง คือ เอกสารปฐมภูมิ เช่น หนังสืออะกิตะฮุ อันนาฎีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัลดีนโดยตรง และเอกสารทุติยภูมิ เช่น หนังสือหรือเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออะกิตะฮุ อันนาฎีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัลดีนที่เป็นของนักวิชาการรุ่นใหม่ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือในการวิจัยและการดำเนินเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ก. แบบบันทึก ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ใช้บันทึกชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ครั้งที่พิมพ์ โรงพิมพ์ ปีพิมพ์ และเมืองที่พิมพ์ ส่วนที่ 2 ใช้บันทึกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่อง เช่นเดียวกันกับบันทึกเล่มที่และเลขหน้าของหนังสือ และส่วนที่ 3 ใช้บันทึกการเปลี่ยนแปลงข้อมูลและการแสดงความเห็นเพิ่มเติม

ข. แบบสัมภาษณ์ ใช้สอบถามในประเด็นที่ต้องการทราบจากผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยเช่น ครอบครัว ทายาท หรือผู้ที่มีข้อมูลในเรื่องนั้น

ค. คอมพิวเตอร์ ใช้สืบและรวบรวมข้อมูลจากมักตะบะฮุซามิละฮุและซีดีรอม

2.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ก. ข้อมูลจากเอกสาร เช่น หนังสือ ตำราและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับอะกิตะฮุทั้งที่เป็นหนังสือภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

ข. ข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยจะใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย 3 วิธีคือ ก) การสังเกตโดยการพิจารณาจากปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นประเด็นเกี่ยวข้องกับปัญหาในการวิจัย ข) การสัมภาษณ์โดยการพบปะสนทนากับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ความกระจ่างในประเด็นต่าง ๆ ของข้อมูลเพิ่มขึ้น ค) การใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การจัดการกับข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ผู้วิจัยได้แยกหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.1 ข้อมูลหนังสืออะกิตะฮุ อันนาฎีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัลดีน ได้แยกออกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ที่เหมาะสมและครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ

3.2 ข้อมูลสัมภาษณ์ ได้แยกข้อมูลเป็นหัวข้อต่าง ๆ ตามแบบสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์โดยใช้หลักการดังเช่น หลักการทางประวัติศาสตร์ หลักการอุลูลุหะดีษและหลักการตรึงีหฺ

ผลการศึกษา

จากการศึกษาส่วนประกอบของหนังสืออะกีตะฮฺ อันนาฎีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัลดีน มีดังนี้

1. ชื่อหนังสือ

ชื่อหนังสือคือ อะกีตะฮฺ อันนาฎีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัลดีน ดังที่ปรากฏในปกหน้าของหนังสือ และการยืนยันของผู้แต่งเองในบทนำ ชัยคุต่วนมีนาลได้กล่าวถึงการตั้งชื่อหนังสือว่า :

“ข้าพเจ้าได้ตั้งชื่อผลงานแปลของข้าพเจ้าเล่มนี้ว่า อะกีตะฮฺ อันนาฎีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัลดีน แปลว่าการยึดมั่นของบรรดาผู้รอดพ้นจากการหลงผิดและบิดอะฮฺ (สิ่งอูฐริ) ในวิชาอุศูลุดดีน” (Shaikh Zain al-Abidin, n.d : 3)

คำว่า อะกีตะฮฺ ทางภาษา มาจากคำว่า อัลอักด แปลว่า ผูก ชันให้แน่น ทำให้มั่นคง ไว้วางใจ มัดอย่าง เข็มแข็ง ยึดเหนี่ยวกัน รวมถึง ความเชื่อมั่นและความแน่วแน่อีกด้วย จากความหมายดังกล่าวทำให้อะกีตะฮฺ เป็นการยึดมั่นในจิตใจอย่างแน่วแน่มั่นคง

ส่วน อะกีตะฮฺ ในทางศาสนา หมายถึง หลักการเชื่อมั่นทางศาสนา สิ่งที่จิตใจฝังใฝ่และยึดมั่น สิ่งที่ถูกนำมายึดถือทางการศรัทธา อื่นจากการปฏิบัติ ซึ่งมีพหุพจน์เป็น อะกออิด (Ibrahim Mustafa et al ,1972 : 614 ; al-Fairuz Abadiy, 1996 : 300 ; Ibn Manzur, 1993 : 3/296)

อะกีตะฮฺ ทางวิชาการ คือ สิ่งต่าง ๆ ที่จิตใจพึงศรัทธาแล้วส่งผลทำให้วิญญาณรู้สึกสงบจนกระทั่งเกิดเป็นความแน่วแน่ หรือมั่นคงจนหมดความคลงแคลงและไม่มีควมสงสัยใด ๆ อยู่อีก (al-Athariy, 2001 : 24)

อะกีตะฮฺที่แปลว่า การยึดมั่น หมายถึง การยึดมั่นในหลักการอิสลาม หลักการอีมานและหลักการอิหซาน ด้วยกับหลักฐานจากอัลกุรอานและอัลหะดีษตามการอธิบายของอุละมาอ์อะกีตะฮฺ

คำว่า อันนาฎีน แปลว่า บรรดาผู้รอดพ้นจากการหลงผิดและบิดอะฮฺ หมายถึง ผู้ที่ยึดมั่นตามการยึดมั่นของอะฮฺลุลสุหนะฮฺ วัลญะมาอะฮฺ ตรงกันข้ามอะกีตะฮฺอื่น ๆ เช่น ซิอะฮฺ มุอตะชีละฮฺ เกาะวาริจญ์ เกาะดารี ยะฮฺและญะบาริยะฮฺ ถือว่าเป็นการยึดมั่นที่หลงผิดและอูฐริ

คำว่า อิลมฺ อุศูล อัลดีน แปลว่า ความรู้วิชาอุศูลุดดีน วิชานี้ครอบคลุมความรู้หลักการและความรู้ประสบปัญหาเกี่ยวกับอุศูลุดดีน ซึ่งนับเป็นความรู้หลักในอิสลามและสังคมมุสลิม

เดิมหนังสือเล่มนี้เป็นผลงานแปลและอธิบายเชิงพรรณนาต่ออะมะตันหนังสือ อุมมฺ อัลบะรอฮีน¹ แต่งโดย ชัยคุ สะนูสัย²

2. สาเหตุของการแต่งหนังสือ

หนังสืออะกีตะฮฺ อันนาฎีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัลดีน นับได้ว่า เป็นหนังสือที่สำคัญเล่มหนึ่งในด้านเตาฮีด โดยเฉพาะในแทบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ความสำคัญและคุณค่าของหนังสือเล่มนี้มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับความสำคัญและคุณค่าของหนังสืออุมมฺ อัลบะรอฮีนในแทบนี้ (Wan Suhaimi Wan Abdullah, 2001: 3)

¹ หนังสืออุมมฺ อัลบะรอฮีน จัดพิมพ์โดยโรงพิมพ์มูฮัมมัด อันนะฮฺดีญ์และลูกหลาน มีจำนวนหน้าทั้งหมด 32 หน้า การรวบรวมใช้วิธีพรรณนาความเป็นภาษาอาหรับและเป็นภาษามลายูญาวี

² ชัยคุ สะนูสัย มีชื่อเต็มว่า มุฮัมมัด เบ็น ยูสุฟ เบ็น อุมร์ เบ็น ซุัยบฺ อัลสะนูสัย อัลมัฆริบีย์ เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 895 (al-Zereky, 2002 : : 7/154).

จุดประสงค์ของชัยควนมีนาลในการแต่งหนังสืออะกีตะฮฺ อันนาฎีนก็คือ เพื่อนำเสนอหนังสือแปลภาษามลายูจากหนังสืออุมม อัลบะรอฮีนที่เขียนโดย ชัยคฺ สะนูสียฺ เพื่อใช้ในการอ่านและเป็นคู่มือสำหรับการเรียนการสอนให้กับมุสลิมทั่วไป

ส่วนสาเหตุของแต่งหนังสือเล่มนี้ท่านชัยควนมีนาลได้อธิบายในบทนำว่า : “ได้มีพี่น้องของฉันท่านหนึ่งขอให้ฉันท่านเขียนหนังสือเกี่ยวกับอูซูลุดดีนให้กับพวกเขา ดังนั้นฉันท่านได้แปลจากมุก็อดดิมะฮฺ (บทนำ) ของชัยคฺ สะนูสียฺพร้อมกับเพิ่มเติมคำอธิบายเพื่อให้เกิดความชัดเจนจากคำพูดของชัยคฺเหล่านั้น ถึงแม้ฉันท่านไม่ได้เป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านนั้นเป็นการเฉพาะ แต่ฉันท่านยึดเอากับความโปรดปรานของผู้ทรงพระทานที่มีเกียรติยิ่ง ” (Shaikh Zain al-Abidin, n.d : 2)

จากคำอธิบายของท่านมีนาลข้างต้นจะเห็นได้ว่าสาเหตุที่ท่านได้เขียนหนังสือเล่มนี้ อันเนื่องมาจากบรรดาพี่น้องของท่านบางส่วนได้ร้องขอให้ท่านเขียนหนังสือเกี่ยวกับเตอาฮีด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าก่อนหน้านี้นั้นท่านมิได้มีความตั้งใจที่จะเขียนหนังสือเล่มนี้แต่เมื่อมีผู้คนที่ต้องการเรียนรู้อะฮฺเตอาฮีด จึงทำให้ท่านมีความตั้งใจที่จะเขียนหนังสือเล่มนี้จนกระทั่งท่านเป็นนักแต่งและแปลหนังสืออยู่แล้ว และมีความชัดเจนอีกว่า หนังสืออะกีตะฮฺ อันนาฎีนนั้น มิใช่เฉพาะเป็นหนังสือแปลมาจากหนังสืออุมม อัลบะรอฮีนเท่านั้น แต่ยังเป็นหนังสือที่อธิบายเพิ่มเติมโดยท่านมีนาลอีกด้วย

ส่วนที่ว่าทำไมท่านได้เลือกเอาหนังสืออุมม อัลบะรอฮีน ทำไมท่านเลือกเอาของชัยคฺ สะนูสียฺและอะไรคือ สิ่งที่เป็นจุดเด่นของหนังสือและผู้แต่ง

คำตอบในเรื่องนี้ท่านชัยควนมีนาล ได้อธิบายในบทนำของท่านว่า : “เนื่องด้วยมุก็อดดิมะฮฺ (บทนำ) ของชัยคฺ สะนูสียฺนั้น ถึงแม้ว่ามันเป็นหนังสือเล็กก็ตามแต่วิชาความรู้ของมันนั้นยิ่งใหญ่ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาอะกีตะฮฺทั้งหมดพร้อมทั้งเติมไปด้วยประโยชน์อีกมากมาย ด้วยเหตุนี้มันจึงกลายเป็นหนังสือที่ดีที่สุดในบรรดาหนังสือที่แต่งมาในเรื่องเตอาฮีดและมีความบริสุทธิ์ยิ่งจากสิ่งที่ไร้สาระ ยิ่งไปกว่านั้นผู้แต่งหนังสือเล่มนี้เป็นวลีอัลลอฮฺโดยไม่ต้องสงสัยและชื่อของเขาชื่อ มุหัมมัด บุตรของยูสุฟ อัศสะนูสียฺ ” (Shaikh Zain al-Abidin, n.d : 2)

จากการอธิบายข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าท่านชัยควนมีนาลได้เลือกเอาหนังสืออุมม อัลบะรอฮีน มาเป็นหนังสือแปลและเป็นหนังสืออ้างอิงหลักของหนังสืออะกีตะฮฺ อันนาฎีนด้วยเหตุผล 2 ประการ 1) เนื้อหาของหนังสืออุมม อัลบะรอฮีน เป็นเนื้อหาที่กะทัดรัดและครอบคลุม อธิบายด้วยประโยคที่สั้นและง่ายต่อการเข้าใจ พร้อมกับเนื้อหาที่มีอยู่นั้นไม่ปรากฏอยู่ในหนังสือเตอาฮีดเล่มอื่น ๆ และ 2) ผู้แต่งหนังสือ คือ มุหัมมัด เบ็น ยูสุฟ อัศสะนูสียฺ อัลหะสะนีญ์ นั้นเป็นวลีอัลลอฮฺ

3. ส่วนประกอบของหนังสือ

จากการศึกษาวิเคราะห์หนังสืออะกีตะฮฺ อันนาฎีนพบว่าหนังสือเล่มนี้มีส่วนประกอบที่สำคัญดังนี้คือ คำนำ เนื้อหาและบทส่งท้าย

(1) คำนำ ในบทนำของหนังสืออะกีตะฮฺ อันนาฎีน ท่านมีนาลเริ่มต้นด้วย บัสมะละฮฺ กล่าวคือ ด้วยพระนามของอัลลอฮฺ ผู้ทรงกรุณา (ต่อสรรพสิ่งทั้งมวลในโลกนี้) และทรงปรานี (ต่อมวลผู้ศรัทธาในโลกอาคิเราะฮฺ) การเริ่มต้นด้วยพระนามของอัลลอฮฺ ﷻ ถือว่าเป็นบรรทัดฐานการแต่งหนังสือที่เกี่ยวกับวิทยาการอิสลาม จากนั้นท่านได้กล่าวคำสรรเสริญต่ออัลลอฮฺผู้ทรงเอกะ ผู้ทรงบังเกิดทุกสิ่งทุกอย่าง แล้วท่านได้กล่าวคำ

ปฏิญาณตนว่า “ฉันขอปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่การเคารพภักดีที่แท้จริงนอกจากอัลลอฮ์พระองค์เดียวเท่านั้นผู้ซึ่งไม่มีภาคีใดๆ ทั้งสิ้นเกิดขึ้นกับพระองค์ และฉันขอปฏิญาณว่ามุฮัมมัดนั้นคือบ่าวและเราะสูลของพระองค์ที่ซื่อสัตย์เชื่อถือได้ จากนั้นได้มีการสรรเสริญแต่ท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ ผู้ทรงเกียรติในบรรดาเราะสูล อีกทั้งท่านได้แนะนำชื่อของท่านในฐานะเป็นผู้แต่งหนังสือ อะกิดะฮฺ อันนาญีน และท่านชี้แจงสาเหตุที่ท่านได้เขียนหนังสือเล่มนี้พร้อมทั้งได้บอกถึงแหล่งหนังสือหลักที่ท่านยึดใช้เป็นการแปลและเรียบเรียงมาเป็นหนังสือ และตั้งชื่อหนังสือเล่มนี้ว่า อะกิดะฮฺ อันนาญีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัลดีน ในการนำเสนอข้อความต่างๆ ในบทนำผู้แต่งได้ใช้สองภาษาด้วยกัน คือ ภาษามลายูและภาษาอาหรับ ซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของบรรดาอุละมาอ์ปัตตานีโดยทั่วไปในอดีตที่ใช้ในการแต่งหนังสือ ในหนังสือเล่มนี้ท่านเขียนภาษาอาหรับไว้ในเครื่องหมายวงเล็บและทำการอธิบายประโยคเป็นภาษามลายู

(2) เนื้อหาหนังสือ เนื้อหาหลักของหนังสืออะกิดะฮฺ อันนาญีน จะเกี่ยวกับอะกิดะฮฺหรือการยึดมั่นในเตาฮีดตามแนวทางของอะฮาอิเราะฮฺ โดยผู้แต่งได้แปลจากหนังสืออุมมฺ อัลบะรอฮีน และรวบรวมเนื้อหาอธิบายเพิ่มเติมจากหนังสือ ซัรหฺ อุมมฺ อัลบะรอฮีน (หนังสืออธิบายตัวบท อุมมฺ อัลบะรอฮีน) ทั้งที่เป็นหนังสือที่เขียนโดยซัยคฺ สะนูস্য็องหรือหนังสือที่เขียนโดยอุละมาอ์ท่านอื่น ๆ เช่น ซัยคฺ อัลฮุคุดดีน เป็นต้น

ผู้แต่งใช้สำนวนแปลศัพท์ตัวต่อตัวจากหนังสืออุมมฺ อัลบะรอฮีนที่เป็นภาษาอาหรับ และพยายามยึดหลักตามไวยากรณ์ภาษาอาหรับซึ่งอาจทำให้ผู้อ่านเข้าใจยาก ในบางครั้งผู้แต่งก็ทับศัพท์ภาษาอาหรับโดยตรง หากผู้อ่านขาดความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับภาษาอาหรับก็จะเป็นอุปสรรคในการเข้าใจเนื้อหาของหนังสือ ด้วยเหตุนี้ผู้ที่ศึกษาหนังสือเล่มนี้มักจะอาศัยการเรียนกับโต๊ะครู ผู้มีความรู้ตามสถาบันปอเนาะต่าง ๆ เพื่อไม่ให้เข้าใจเนื้อหาคลาดเคลื่อนจากจริง

ผู้แต่งเริ่มด้วยการเขียนตัวบทของอุมมฺ อัลบะรอฮีน แล้วตามด้วยการอธิบายตัวบทเหล่านั้นโดยการนำอายะฮ์อัลกุรอาน อัลหะดีษ และทัศนะอุละมาอ์ที่เกี่ยวข้องมาประกอบการอธิบายทั้งนี้เพื่อให้เกิดความชัดเจนเพิ่มขึ้น ความเชื่อถือในตัวผู้แต่งและเป็นหลักฐานยืนยันในความถูกต้องอีกด้วย ผู้แต่งได้แยกประเด็นออกเป็น 79 ประเด็นหลักด้วยกันคือ เริ่มต้นจากประโยคบัสมะละฮฺ จนถึงประโยคสุดท้ายของหนังสืออุมมฺ อัลบะรอฮีน หลังจากนั้นผู้แต่งได้เพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับวิชาตะเศาะฮูฟเป็นการปิดท้ายของเนื้อหา

(3) บทส่งท้าย ในบทส่งท้ายของหนังสืออะกิดะฮฺ อันนาญีน ผู้แต่งได้จบการเขียนหนังสือเล่มนี้ด้วยการเสนอแนะให้กับบรรดามุสลิมทุกคนให้ปฏิบัติตามบนแนวทางของชะลัฟในด้านกรยึดมั่น การพูดและการปฏิบัติ ห่างจากบิดอะฮฺที่ถูกตำหนิ ให้ปฏิบัติตามแนวทางอะฮฺลุลสุนนะฮฺ วัลญะมาอะฮฺ โดยการปฏิบัติตามอัลกุรอาน อัลหะดีษ และอิญญ์มาอ์ของบรรดาอุละมาอ์ ให้บริสุทธิ์ใจในการงาน ห่างไกลจากการริยาอ์และสุມอะฮฺ ห่างไกลจากการหลอกลวงของซัยญอนมารร้าย ห่างไกลจากการปฏิบัติตามนัฟสูที่ชั่วร้าย ห่างไกลจากความอยากได้ในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง และขออัลลอฮ์ทรงประทานเหตุผลหรือหลักฐาน (หุจญะฮฺ) ให้กับเราในเมื่อถูกถาม ไม่ว่าจะบนโลกนี้หรือโลกหน้า

4. เนื้อหาสาระของหนังสือ

หากได้ศึกษาเนื้อหาสาระในหนังสืออะกิดะฮฺ อันนาญีนจะพบว่าผู้แต่งส่วนมีนาลได้กล่าวถึงเนื้อหาเกี่ยวกับวิชาอะกิดะฮฺหรือหลักการศรัทธาเป็นหลัก ซึ่งมีเนื้อหาสาระสำคัญโดยสรุปคือ 1) แนะนำทำความเข้าใจกับวิชาอุศูลุดดีนซึ่งเป็นส่วนสำคัญของศาสนานอิสลาม 2) กล่าวถึงหุกมการกล่าวบัสมะละฮฺ 3) การแบ่ง

ประเภทหุกุมอ์กลีย์ 4) ความหมายของวาญิบ มุสตะหิลและญาอิซ 5) การวาญิบกับบิดามารดาสั่งสอนบรรดาลูกหลานของตนเองให้รู้จักอัลลอฮ์ 6) สิ่งที่ว่าญิบ สิ่งที่มีมุสตะหิลและสิ่งที่มีญาอิซสำหรับอัลลอฮ์ 7) ศิฟาต (คุณลักษณะ) ยี่สิบของอัลลอฮ์ที่ว่าญิบต้องรู้ 8) การแบ่งประเภทของศิฟาตต่าง ๆ 9) การศรัทธาต่อบรรดาเราะสุล 10) นบีและเราะสุลที่กล่าวไว้ในอัลกุรอาน 11) มุอญิซาตต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับบรรดาเราะสุล 12) ความประเสริฐและความหมายของกะลิมะฮ์เตาฮีด 13) การศรัทธาต่อบรรดามะลาอิกะฮ์ 14) คุณลักษณะต่าง ๆ ชื่อและหน้าที่ของบรรดามะลาอิกะฮ์ 15) การศรัทธาต่อบรรดาคัมภีร์ 16) จำนวนและเนื้อหาของคัมภีร์ 17) การศรัทธาต่อวันอาคิเราะฮ์ 18) สัญญาณต่าง ๆ ของวันกิยามะฮ์ 19) การศรัทธาต่อสิ่งขออับต่าง ๆ 20) สิ่งที่ว่าด้วยวิชาตะเศาะวูฟ กล่าวคือการเตรียมเสปียงเพื่อไปหาสู่อัลลอฮ์ ﷻ

หัวข้อต่าง ๆ ข้างต้นสามารถแยกออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แนะนำวิชาอุศูลุดดีน ส่วนที่ 2 เป็นความนำเกี่ยวกับความรู้ที่สัมพันธ์กับอะกีดะฮ์ ส่วนที่ 3 อธิบายอะกีดะฮ์ของผู้ประสบความสำเร็จ ส่วนที่ 4 ผลสัมฤทธิ์ของการยึดมั่นตามอะกีดะฮ์ของผู้ประสบความสำเร็จ

ด้านเนื้อหาของแต่ละหัวข้อผู้แต่งพยายามอธิบายให้ตรงประเด็นจะเป็นการยกหลักฐาน การแสดงความรู้ ความเชี่ยวชาญต่อวิชาอุศูลุดดีนอย่างชัดเจน ทั้งยังแสดงผลการวินิจฉัยบนหลักวิชาการอุศูลุดดีน

ดังนั้น เนื้อหาหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาญีน ฟิ อิลม อูศูล อัดดีน สอดคล้องกับชื่อหนังสือ

5.แหล่งที่มาของหนังสือ

จากการศึกษาเนื้อหาหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาญีน ฟิ อิลม อูศูล อัดดีน พบว่าหนังสือเล่มนี้ผู้แต่งได้ยึดเอาเนื้อหาจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือมะดัน อุมม อัลบะรอฮีน โดยชัยคุ อัสนะนูสีย³ (Tuan Minal, n.d. : 3), หนังสือซัรหฺ วุสฎอ โดยชัยคุ อัสนะนูสีย (Tuan Minal, n.d. : 16), หนังสืออนะวาดีร อัลอูศูล ฟิ มะอริฟะฮ์ อะหาดีษ อัรเราะสุล โดยอิมาม อัลหะกิม อัตตรมีซีย⁴ (Tuan Minal, n.d. : 17), หนังสือซัรหฺ อัลอะกีดะฮ์ อัลกุบรอ โดยชัยคุ อัสนะนูสีย (Tuan Minal, n.d. : 17), หนังสือหาซียะฮ์ อัลยูสีย อะลา ซัรหฺ อัลอะกีดะฮ์ อัลกุบรอ ลิสสะนูสีย โดยอิมาม อัลยูสีย⁵ (Tuan Minal, n.d. : 23), หนังสือบุรฮาน ฟิ อูศูล อัลฟิคุ โดยอิมาม อัลหะเราะมีย⁶ (Tuan Minal, n.d. : 28), หนังสือกันซ อัลอัสรอร วะ ละวาเกิหฺ อัลอัฟการ์ โดยอิมาม อัศศันฮาญีย⁷ (Tuan Minal, n.d.: 30), หนังสือซัรหฺ เศาะฆีร์ โดยชัยคุ อัสนะนูสีย (Tuan Minal, n.d. : 48), หนังสือซัรหฺ มะกอศิด ฟิ อิลม อัลกะลาม โดยอิมาม อัตตฟตาขานีย⁸ (Tuan Minal, n.d. : 52), หนังสือซัรหฺ

³ ชัยคุ อัสนะนูสีย มีชื่อเต็มว่า มุหัมมัด เบ็น ยูสุฟ เบ็น อุมร์ เบ็น ซุอัยบ อัสนะนูสีย เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 895 (al-Zereky, 2002 : 7/154).

⁴ อิมาม อัลหะกิม อัตตรมีซีย มีชื่อเต็มว่า อะบู अबดุลลอฮ์ มุหัมมัด เบ็น อะลี เบ็น อัลหะสัน เบ็น บิซร อัลมุอัซซิน เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 320 (al-Zereky, 2002 : 6/272).

⁵ อิมาม อัลยูสีย มีชื่อเต็มว่า อิมาม อะบี อัลมะวะฮิบ อัลหะสัน เบ็น มัสอูด เบ็น มุหัมมัด อัลยูสีย เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 1102 (al-Zereky, 2002 : 2/223).

⁶ อิมาม อัลหะเราะมีย ท่านมีชื่อเต็มว่า อะบู อัลมะอาลี अबดุลมะลิก เบ็น अबดุลลอฮ์ เบ็น ยูสุฟ อัลญุwaynีย อันนัยซาบูรีย ท่าน เกิดเมื่อปี ฮ.ศ. 419 และเสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 478 (al-Zereky, 2002 : 4/160).

⁷ อิมาม อัศศันฮาญีย มีชื่อเต็มว่า อะบู अबดุลลอฮ์ มุหัมมัด เบ็น สะอิด เบ็น อุมร์ เบ็น สะอิด อัศศันฮาญีย อัลมัฆริบีย เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 795 (al-Zereky, 2002 : 6/639).

⁸ อิมาม อัตตฟตาขานีย มีชื่อเต็มว่า สะอูดุดดีน มัสอูด เบ็น อุมร์ เบ็น अबดุลลอฮ์ อัตตฟตาขานีย เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 793 (al-Zereky, 2002 : 7/219).

นิซั่ม เราะหะบียะฮฺ โดยซัยคฺ อับดุลลอฮฺ อัซซันซุรียฺ⁹ (Tuan Minal, n.d. : 82), หนังสืออัลบะเราะกะฮฺ ฟิ ฟัฎล อัลสะฮะอียฺ วัลหะเราะกะฮฺ โดยอิมาม อัลหุบัยษียฺ¹⁰ (Tuan Minal, n.d. : 83), หนังสือซัรหฺ อะลา ญะฮะเราะฮฺ อัดเตอาฮิด โดยซัยคฺ อิบรอฮีม อัลละกอญียฺ¹¹ (Tuan Minal, n.d. : 87,120), หนังสือซัรหฺ ริสาละฮฺ โดยซัยคฺ อัชชะนาอียฺ¹² (Tuan Minal, n.d. : 98), หนังสือซัรหฺ อัลฮุคุดศุฎียฺ โดยซัยคฺ อัลฮุคุดศุฎียฺ¹³ (Tuan Minal, n.d. : 120), หนังสือมะตัน อัซซุบุด โดยอิมาม อิบน์ รุสลาน¹⁴ (Tuan Minal, n.d. : 133).

6.วิธีการเรียงเรียง

จากการศึกษาวิเคราะห์หนังสืออะกิดะฮฺ อันนาญีน พบว่าผู้แต่งใช้วิธีการดังนี้

1) เริ่มต้นด้วยบัสมะละฮฺ การเริ่มต้นด้วยบัสมะละฮฺเพื่อความศรัทธาต่อด้วยการสรรเสริญและการเศาะลาวัตต่อท่านนบี ﷺ

2) ใช้คำว่า " وبعد " เพื่อแสดงการเข้าสู่การอธิบายเนื้อหาหนังสือ การขึ้นต้น " وبعد " สำหรับอุละมาอ์บางท่านและพบบางท่านใช้คำว่า " أما بعد " ทั้งสองศัพท์เทคนิคเป็นวัฒนธรรมการเรียงเรียงตำราของอุละมาอ์ทั้งสมัยสะลัฟและเคาะลัฟ

3) อ้างถึงผู้แต่งหนังสืออุมม อัลบะรอฮีน ด้วยกับการให้เกียรติเจ้าของหนังสือเดิม ท่านกล่าวว่า ซัยคฺ สะนูญียฺ กล่าวว่า بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ จนสิ้นสุดการอธิบายหนังสือ

4) การใช้ศัพท์เทคนิคในการอธิบาย ซึ่งเป็นศัพท์ที่รู้จักแพร่หลายในกลุ่มอุละมาอ์ ศัพท์เทคนิคเหล่านั้นได้แก่ “กือตะฮฺวี อุเลฮฺมู” (كتهوي اولهم) แปลว่า ฟังทราบเถิด จงรู้เถิด จำนวน “กือตะฮฺวี อุเลฮฺมู” ที่กล่าวในหนังสือเล่มนี้มีทั้งหมด 24 ครั้ง “เบอร์มูลา” (برمول) แปลว่า การเริ่มต้น จำนวน “เบอร์มูลา” ที่กล่าวในหนังสือเล่มนี้มีทั้งหมด 122 ครั้ง “ฟาอิตะฮฺ” (فأيتاه) แปลว่า ประโยชน์ จำนวน “ฟาอิตะฮฺ” ที่กล่าวในหนังสือเล่มนี้มีทั้งหมด 25 ครั้ง “อะดอปน” (ادافون) แปลว่า ส่วน-นั้น จำนวน “อะดอปน” ที่กล่าวในหนังสือเล่มนี้มีทั้งหมด 58 ครั้ง “ตันปีฮฺ” (تنبيه) แปลว่า การเตือน ข้อสังเกต การตักเตือน จำนวน “ตันปีฮฺ” ที่กล่าวในหนังสือเล่มนี้มีทั้งหมด 8 ครั้ง “ชะฮะดาน” (شهادة) แปลว่า เป็นพยาน ตัวอย่างที่ชัดเจนหลักฐาน จำนวน “ชะฮะดาน” ที่กล่าวในหนังสือเล่มนี้มีทั้งหมด 15 ครั้ง “ยะฮฺนี” (يعني) แปลว่า ให้ ความหมาย ให้ความกระจ่างแก่คำพูด จำนวน “ยะฮฺนี” ที่กล่าวในหนังสือเล่มนี้มีทั้งหมด 21 ครั้ง “ตะติม

⁹ ซัยคฺ อัซซันซุรียฺ มีชื่อเต็มว่า อับดุลลอฮฺ เบ็น มุหัมมัด เบ็น อับดุลลอฮฺ อัซซันซุรียฺ เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 999 (al-Zereky, 2002 : 4/128).

¹⁰ อิมาม อัลหุบัยษียฺ มีชื่อเต็มว่า อิมาม อัลอัลลามะฮฺ อัลพะกียฺ มุหัมมัด เบ็น อับดุลเราะมาน เบ็น อุมร์ อัลหุบัยษียฺ เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 786 (al-Zereky, 2002 : 1/193).

¹¹ ซัยคฺ อัลละกอญียฺ มีชื่อเต็มว่า อิบรอฮีม เบ็น อิบรอฮีม เบ็น หะสัน อัลละกอญียฺ เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 1041 (al-Zereky, 2002 : 1/28).

¹² ซัยคฺ อัชชะนาอียฺ (ผู้วิจัยไม่พบการอธิบายชีวประวัติ).

¹³ ซัยคฺ อัลฮุคุดศุฎียฺ มีชื่อเต็มว่า อัลอัลลามะฮฺ มุหัมมัด เบ็น มันศูร อัลฮุคุดศุฎียฺ เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 895.

¹⁴ อิมาม อิบน์ รุสลาน ท่านมีชื่อเต็มว่า ซิยาบุดดีน อะบู อัลอับบาส อะห์มัด เบ็น หุสَيْن เบ็น หะสัน เบ็น อะลี เบ็น รุสลาน อัลมุกดิสียฺ เป็นที่รู้จักในนาม อิบน์ รุสลาน เกิดในปี ฮ.ศ. 773 และเสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 844 (al-Zereky, 2002 : 1/117).

มะฮฺ” (تمت) แปลว่า บทแทรก ภาคผนวก จำนวน “ตะติมะฮฺ” ที่กล่าวในหนังสือเล่มนี้มีทั้งหมด 2 ครั้ง “หาศิลญูอ” (حاصلن) แปลว่า สิ่งที่เกิดขึ้นนั้น ผลลัพธ์นั้น ผลลัพธ์ผลสรุปนั้น จำนวน “หาศิลญูอ” ที่กล่าวในหนังสือเล่มนี้มีทั้งหมด 8 ครั้ง “กาตอกิล” (كات قيل) แปลว่า ได้มีการกล่าวว่า จำนวน “กาตอกิล” ที่กล่าวในหนังสือเล่มนี้มีทั้งหมด 16 ครั้ง “ดัน มุรอด” (دان مراد) แปลว่า และสิ่งที่ปรารถนา ความประสงค์ จำนวน “ดัน มุรอด” ที่กล่าวในหนังสือเล่มนี้มีทั้งหมด 18 ครั้ง “กาตอ มุศันนิฟ” (كات مصنف) แปลว่า ผู้แต่งกล่าว ว่า ผู้เขียนกล่าวว่า จำนวน “กาตอ มุศันนิฟ” ที่กล่าวในหนังสือเล่มนี้มีทั้งหมด 67 ครั้ง “ดัน สือตือเงาะฮฺ ดารีปาตอญูอ” (دان سته درفدا) แปลว่า และส่วนหนึ่งในนั้น จำนวน “ดัน สือตือเงาะฮฺ ดารีปาตอญูอ” ที่กล่าวในหนังสือเล่มนี้มีทั้งหมด 13 ครั้ง “คอติมะฮฺ” (امتحة) แปลว่า สิ้นสุด สุดท้าย สรุปผล คำลงท้าย จำนวน “คอติมะฮฺ” ที่กล่าวในหนังสือเล่มนี้มี 1 ครั้ง

5) การใช้อ้างอิงอายะฮฺอัลกุรอานเป็นหลักฐาน โดยใช้หลักอูศูล ตัฟซีร คือ มันตุก¹⁵ และมัฟฮูม¹⁶ มีจำนวนทั้งหมด 94 อายะฮฺ

6) การใช้หะดีษเป็นหลักฐานเพื่อยืนยันในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแต่เรื่องอะกีดะฮฺและตะเศาะฮฺฟ มีจำนวนทั้งหมด 112 บท โดยแบ่งหะดีษที่เป็นสำนวนภาษาอาหรับมีจำนวน 57 บท และสำนวนหะดีษที่ถอดความเป็นภาษามลายูมีจำนวน 55 บท

7) การสนับสนุนโดยยกเรื่องราวในอดีตมาเชื่อมกับอะกีดะฮฺ ได้แก่ เรื่องอัศมะอีย¹⁷ อัตตะฮฺรี¹⁸ นบีอิรริส¹⁹ ฮาติม อัลอะศัม²⁰ และนบีอิบรอฮีม²¹

8) การอ้างบทกลอนเพื่อสนับสนุนการอธิบายให้มีน้ำหนัก ได้แก่ บทกลอนของซัยคฺ อิบรอฮีม อัลละกอญี²²

ในการอธิบายมะตัน อูมมฺ อัลบะรอฮีน พบว่ามีการตกหลายคำในการคัดลอกจาก มะตันเดิมเช่น หน้า 13 คือ คำว่า (وبقاء) แปลว่า “และการทรงนิรันดร์ของพระองค์” ไม่ปรากฏในหนังสือ อะกีดะฮฺ อันนาญีน หน้า 60 หน้า 27 ตกคำว่า (صلى الله عليه وسلم) แปลว่า “ขออัลลอฮฺทรงสดุดีและให้ความสันติแก่ท่าน” ไม่ปรากฏในหนังสือ อะกีดะฮฺ อันนาญีน หน้า 95 หน้า 28 ตกคำว่า (جميع) แปลว่า “ทั้งหมด” ไม่ปรากฏใน

¹⁵ มันทุก หมายถึง ประโยคหรือคำพูดที่มีความหมายชัดเจน

¹⁶ มัฟฮูม หมายถึง ความหมายที่เข้าใจจากประโยคหรือคำพูด

¹⁷ Tuan Minal, n.d. : 6 .

¹⁸ Tuan Minal, n.d. : 7 .

¹⁹ Tuan Minal, n.d. : 26 .

²⁰ Tuan Minal, n.d. : 29 .

²¹ Tuan Minal, n.d. : 93 .

²² ซัยคฺ อิบรอฮีม อัลละกอญี ท่านมีชื่อเต็มว่า อิบรอฮีม เบน อิบรอฮีม เบน หะสัน เบน อะลี อัลมาลิกีย อัลละกอญี เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 1041 (al-Zereky, 2002 : 1/28).

หนังสือ อะกีตะฮฺ อันนาฎีน หน้า 95 หน้า 31 ตกคำว่า (ولا معبود سوا) แปลว่า “และไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่การเคารพภักดีนอกจากพระองค์เท่านั้น” ไม่ปรากฏในหนังสือ อะกีตะฮฺ อันนาฎีน หน้า 125.

นอกจากนั้นยังพบอีกมีการเพิ่มคำในหนังสืออะกีตะฮฺ อันนาฎีน เช่น คำว่า(عليهم الصلاة والسلام) แปลว่า “ขออัลลอฮฺทรงสดุดีและให้ความสันติแก่พวกเขาทั้งหลาย” ในหน้า 95 ซึ่งไม่ปรากฏในมะตัน อุมม อัลบะรอฮีน หน้า 27 เพิ่มคำว่า (وتابعي التابعين) แปลว่า “และผู้เจริญรอยตาม ตาบีอิน” ในหน้า 126 ซึ่งไม่ปรากฏในมะตัน อุมม อัลบะรอฮีน หน้า 32 และเพิ่มคำว่า (جميع الانبياء) แปลว่า “บรรดานบีทั้งหลาย” ในหน้า 126 ซึ่งไม่ปรากฏในมะตัน อุมม อัลบะรอฮีน หน้า 32

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลดังนี้

การตั้งชื่อหนังสือของชัยคุต่วนมีนาลว่า “อะกีตะฮฺ อันนาฎีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัตติน” พบว่าชื่อหนังสือสอดคล้องกับเนื้อหา โดยผู้แต่งได้วิเคราะห์ประเด็นหลักๆ เช่น อะกีตะฮฺเตาฮีด ประกอบด้วยเตาฮีดอัศศิฟาต โดยเน้นศึกษาศิฟาต 20 ประการ การอธิบายบรรดาศิฟาตดังกล่าวสอดคล้องกับกอฎียฺ อัลบาเกิลานียฺในหนังสือตัมฮีด อัลอะวาอิล วัตตะลัคศ อัตตะลาอิล, อิมามฆะซาเลียในหนังสืออัลอิกติศอด ฟิ อัลอิดติกอต, และชัยคุต ดาวัตอัลฟะฎอนียฺในหนังสืออัรดูร์ร์ อัชชะมิน, อะกีตะฮฺอีมาน ประกอบด้วยการศรัทธาต่ออัลลอฮฺ การศรัทธาต่อบรรดาเราะฮูล การศรัทธาต่อบรรดามะลาอิกะฮฺ การศรัทธาต่อบรรดาคัมภีร์ การศรัทธาต่อวันอาคิเราะฮฺ และการศรัทธาต่อสิ่งขมอิปต่างๆ การอธิบายของชัยคุต่วนมีนาลในเรื่องนี้สอดคล้องกับหะดีษของท่านนบี ﷺ ที่ว่า อัลอีมานคือ การที่ท่านศรัทธาต่ออัลลอฮฺ, ศรัทธาต่อบรรดามะลาอิกะฮฺของพระองค์, ศรัทธาต่อบรรดาคัมภีร์ของพระองค์, ศรัทธาบรรดาเราะฮูลของพระองค์, ศรัทธาต่อวันอาคิเราะฮฺ และการศรัทธาต่อกฎสภาวการณทั้งความดีและความชั่วแห่งพระองค์ (บันทึกโดย Muslim. n.d. : 8)

หนังสืออะกีตะฮฺ อันนาฎีน เป็นหนังสืออะกีตะฮฺหรืออุศูลุดดีนตามแนวทางของอัลอะฮาอิเราะฮฺที่อธิบายเตาฮีดโดยใช้หลักฐานจากอัลกุรอานหรืออัลหะดีษเป็นหลักแล้วตามด้วยหลักฐานจากทางสติปัญญาในการยืนยันหยัด ซึ่งแตกต่างกับหนังสืออะกีตะฮฺตามแนวเคาะลัฟเล่มอื่น ๆ เช่น หนังสืออัลฮุศุน อัลฮะมีดียะฮฺโดยฮุสัยน อัลญิสร ที่ให้ความสำคัญกับหลักฐานทางสติปัญญาเป็นหลักในการยืนยันหยัด ส่วนการใช้หลักฐานจากอัลกุรอานหรืออัลหะดีษในการยืนยันหยัด สอดคล้องกับการอธิบายของอิมาม อะบู อัลฮะสัน อัลอัซฮะรียฺในหนังสืออัลอิบานะฮฺ อัน อุศูล อัตติยานะฮฺซึ่งได้อธิบายตามแนวตามสะลัฟ

หนังสืออะกีตะฮฺ อันนาฎีนได้ยึดสองแหล่ง หนึ่งแหล่งปฐมภูมิ เช่น หนังสือมะตัน อุมม อัลบะรอฮีน โดยชัยคุตอัซสะนุสียฺ, หนังสือมะตันอัชชูบุดโดยอิมามรุสลาน และ สองแหล่งทุติยภูมิ เช่น หนังสือซุรหฺ รุสฎอ โดยชัยคุต อัซสะนุสียฺ, หนังสือซุรหฺมะกอศิด ฟิ อิลมฺ อัลกะลามโดยอิมามอัตตัฟตาขานียฺ สอดคล้องกับหนังสือซุรหฺ อัจญะฮฺฮาวียะฮฺโดยอิมามอิบน์ อะบี อัลอิซฮฺ อัลหะนะฟีฮฺ, ซุรหฺ อัลฟิฆฮฺ อัลอักบ์รโดยชัยคุตอัลมุลลา อะลียฺ อัลกอรีฮฺ, ซุรหฺ อัลอะกีตะฮฺ อัลวาสิฎียะฮฺโดยชัยคุต มุฮัมมัด เบ็น คอสิล

วิธีการเรียบเรียงหนังสือของต่วนมีนาลพบว่าเริ่มต้นด้วยบัสมะละฮฺและตามด้วยฮัมดะละฮฺเหมือนกับหนังสือของบรรดาอุละมาอ์มุสลิมในสมัยสะลัฟ เช่น อัรริสาละฮฺของอิมามอัชชาฟีฮฺ, อัรริอูด อะลา

อัลญะฮ์มิยะฮ์ วัชชะนาดีเกาะฮ์ของอิมามอะฮ์มัด, อัลกัศบของอิมามมุฮัมมัด อัลฮะสัน และสมัยเคาะลัฟ เช่น อัลอิบานะฮ์ อัน อุกูล อัตติยานะฮ์ของอิมามอะบู อัลฮะสัน อัลอัซหะรีย์, อัลตัซกีเราะฮ์ของอิมามอัลกุฎฎีบีย, ตัฟสีร์อัลกุรอาน อัลอะซิมของอิมาม อิบนุกะซีร ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามแนวอัลกุรอาน เช่น การเริ่มต้นของทุกสุเราะฮ์ในอัลกุรอานด้วยบัสมะละฮ์เว้นแต่สุเราะฮ์อัตเตอาบะฮ์ และสอดคล้องกับหะดีษนบี ﷺ ที่ว่า “ทุกการทำงานที่สำคัญที่ไม่ได้เริ่มต้นด้วยพระนามของอัลลอฮ์ ผู้ทรงกรุณาปรานีและเมตตาเสมอ (บัสมะละฮ์) การงานนั้นจะขาดความบะเราะกะฮ์” (บันทึกโดย Ibn Hibban, n.d.: 1)²³ และ “ทุกการทำงานที่สำคัญที่ไม่ได้เริ่มต้นด้วยอัลฮัมดุล (ฮัมตะละฮ์) การงานนั้นจะขาดความบะเราะกะฮ์” (บันทึกโดย Ibn Majah, n.d.: 1894)²⁴

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาหัวข้อต่าง ๆ ที่ผ่านมาผู้วิจัยจะสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยหัวข้อ “ศึกษาส่วนประกอบหนังสืออะกิดะฮ์ อันนาฎีน ฟิ อิลม อุกูล อัตติโนโดยชัยคต่วนมีนาล” โดยผู้วิจัยสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

อะกิดะฮ์ อันนาฎีน ฟิ อิลม อุกูล อัตติโน หมายถึง การยึดมั่นของบรรดาผู้รอดพ้นจากการหลงผิดและบิดอะฮ์ในวิชาอุศูลุดดีน เป็นหนังสืองานแปลและอธิบายเชิงพรรณนาต่อมะตันหนังสืออุมม อัลบะรอฮีน

สาเหตุของการแต่งหนังสืออะกิดะฮ์ อันนาฎีนของต่วนมีนาล อันเนื่องจากบรรดาพี่น้องของท่านบางส่วนได้ร้องขอให้ท่านเขียนหนังสือเกี่ยวกับเตาฮีด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าก่อนหน้านั้นท่านมิได้มีความตั้งใจที่จะเขียนหนังสือเล่มนี้ แต่เมื่อมีผู้คนที่ต้องการเรียนรู้วิชาเตาฮีด จึงทำให้ท่านมีความตั้งใจที่จะเขียนหนังสือเล่มนี้ขึ้นมา

ต่วนมีนาลได้เลือกเอาหนังสืออุมม อัลบะรอฮีน มาเป็นหนังสือแปลและเป็นหนังสืออ้างอิงหลักของหนังสืออะกิดะฮ์ อันนาฎีนด้วยเหตุผล 2 ประการ 1) เนื้อหาของหนังสืออุมม อัลบะรอฮีน เป็นเนื้อหาที่กะทัดรัดและครอบคลุม อธิบายด้วยประโยคที่สั้นและง่ายต่อการเข้าใจ พร้อมกับเนื้อหาที่มีอยู่นั้นไม่ปรากฏอยู่ในหนังสือเตาฮีดเล่มอื่นๆ และ 2) ผู้แต่งหนังสือ คือ มุหัมมัด เบ็น ยูสุฟ อัลสะนูสีย์ อัลหะสะนีย์ นั้นเป็นวลีอัลลอฮ์

หนังสืออะกิดะฮ์ อันนาฎีน มีส่วนประกอบที่สำคัญคือ คำนำ เนื้อหา และบทสรุป ส่วนเนื้อหาสาระของหนังสือนี้ได้กล่าวถึงเนื้อหาเกี่ยวกับวิชาอะกิดะฮ์หรือหลักการศรัทธาเป็นหลัก สามารถแยกออกเป็น 4 ส่วนคือ 1. แนะนำวิชาอุศูลุดดีน 2. เป็นความนำเกี่ยวกับความรู้ที่สัมพันธ์กับอะกิดะฮ์ 3. อธิบายอะกิดะฮ์ของผู้ประสบความสำเร็จ 4. ผลสัมฤทธิ์ของการยึดมั่นตามอะกิดะฮ์ของผู้ประสบความสำเร็จ

หนังสือเล่มนี้ได้ยืมเอาเนื้อหาจากแหล่งต่าง ๆ ที่สำคัญ อาทิ เช่น หนังสือมะตัน อุมม อัลบะรอฮีน โดยชัยค อัลสะนูสีย์, หนังสืออนะวาติร อัลอุศูล ฟิ มะอริฟะฮ์ อะหาดีษ อัลเราะฮ์ลุส โดยอิมาม อัลหะกิม อัตตัมมิซีย์, หนังสือหาซียะฮ์ อัลยูสีย์ อะลา ชัรหฺ อัลอะกิดะฮ์ อัลกุบรอ ลิสสะนูสีย์ โดยอิมาม อัลยูสีย์, หนังสือกันษุ อัลอัซรอร วะ ละวาकिหฺ อัลอัฟการ์ โดยอิมาม อัศศันฮาฎีย์, หนังสือชัรหฺ มะกอศิด ฟิ อิลม อัลกะลาม โดยอิมาม

²³ อันนะวะวีย์ ระบุว่า เป็นอะกิดะฮ์สัน (al-Nawawiy, 1990: 202).

²⁴ อันนะวะวีย์ ระบุว่า เป็นอะกิดะฮ์สัน (al-Nawawiy, 1990: 202).

มาม อัดตฟาตานิย์, หนังสือซัรหุ นิซัม เราะหะบียะฮุ โดยซัยคฺ อับดุลลอฮฺ อัซซันซูรียฺ และหนังสือซัรหุ อะลาญญาอะเราะฮฺ อัดเตฮีด โดยซัยคฺ อิบรอฮีม อัลละกอญี เป็นต้น

วิธีการเรียบเรียงหนังสือคือ เริ่มต้นด้วยบัสมะละฮฺ ใช้คำว่า " و بعد " เพื่อแสดงการเข้าสู่การอธิบายเนื้อหาหนังสือ อ้างถึงผู้แต่งหนังสืออุมม อัลบะรอฮีน ด้วยการให้เกียรติเจ้าของหนังสือเดิม ใช้ศัพท์เทคนิคในการอธิบาย อ้างอิงอายะฮฺอัลกุรอานและหะดีษเป็นหลักฐานเพื่อยืนยันในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ยกเรื่องราวในอดีตมาเชื่อมกับอะกิดะฮฺ และอ้างบทกลอนเพื่อสนับสนุนการอธิบายให้มีน้ำหนัก

2. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง “ศึกษาส่วนประกอบหนังสืออะกิดะฮฺ อันนาญีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัดดีน โดยซัยคฺ ต่วนมีนาล” เห็นสมควรศึกษาวิจัยในประเด็นหัวข้อดังต่อไปนี้

- 1.บทบาทของหนังสืออะกิดะฮฺ อันนาญีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัดดีน ในการพัฒนาสังคมมุสลิม
- 2.แนวคิดของต่วนมีนาลในหนังสืออะกิดะฮฺ อันนาญีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัดดีน

บรรณานุกรม

- al-Asbahaniy, Abu Na'iim Ahmad bin Abdullah bin Ahmad .1998. **Ma'rifah al-Sahabah** . Tahqaq : 'Adil bin Yusuf al-' . Al-Riyad : Dar al-Watan li Nashr.
- al-Asqalaniy, Ahmad bin Ali bin Hajar. 1380. **Taqrib al-Tahdhib**. Bairut : Dar al-Ma'rifah.
- al-Athariy, Abdullah bin Abd al-Hamid. 2001. **al-Wajiz fi Aqidat al-Salaf al-Saleh** al-Madinah : Maktabat al-Malik Fahad al-Wataniyah.
- al-Dhahabiy, Muhammad bin Ahmad bin Uthman. 2001. **Sir A'lam al-Nubala'**. Muassasah al-Risalah.
- al-Dawud, Shamsudin. 1983. **Tabaqat al-Mufassirin** s.l. Dar al-Kutub al-Hadithah.
- al-Fairuz Abadiy, Muhammad bin Ya'qub. 1996. **al-Qamus al-Muhit**. Bairut : Mu'assasat al-Risalah.
- Ibrahim Mustafa et al .1972.**al-Mu'jam al-Wasit**. Istanbul : al-Maktabah al-Islamiyah.
- Ibn Hibban, Muhammad bin Hibban. n.d. **Sahih Ibn Hibban**. s.l. : Mu'assasat al-Risalah.
- Ibn Kathir, Isma'il bin Kathir.1987. **al-Bidayah wa al-Nihayah**. Bairut : Dar al-Kutub al-'Ilmiyah.
- Ibn Khalkan. 1949. **Wafayat al-A'yan**. Tab' al-Sa'adah.
- Ibn Majah, Muhammad bin Yazid. n.d. **Sunan Ibn Majah**. s.l. : Matba'ah Dar Ihya' al-Kutub al-'Arabiyyah.
- Ibn Manzur , Abu al-Fadl Jamal al-Din bin Mukram. 1993. **Lisan al-'Arab**. Bairut : Dar Ihya' al-Turath al-'Arabiyy.
- al-Khadariy, Muhammad al-Khadariy Bik. 1965. **Tarikh al-Tashri' al-Islamiy**. Misr : al-Maktabah al-Tijariyyah al-Kubra.
- Muslim bin al-Hajjaj. n.d. **Sahih Muslim**. Bairut : Dar 'Ihya' al-Turath al-'Arabiyy.
- Mustafa wa Muhammad Mursalin. 2014. Jurnal Usuludin June – July 39, 201-235. **Juhud 'Ulama' al-Muslimin fi Tarjamah al-Qur'an** . Universiti Malaya .
- al-Nawawiy, Yahya bin Sharf. 1990. **al-Adhkar**. Bairut : Dar Ibn Kathir.
- al-Raziyy, Fakr al-Din.1993. **Manaqib al-Shafi'iy**. Tahqiq : Ahmad Hajaziyy al-Saqqa. Bairut : Dar al-Jil.
- Wan Suhaimi Wan Abdullah. 2001. **Nadwah Ulama Nusantara, Peranan dan Sumbangan Ulama Patani, Syekh Zainal Abidin bin Muhammad al-Patani**, Universiti Prince of Songkhla, Thailand.
- al-Zerekly, Khair al-Din al-Zerekly.2002. **al-A'lam**. 15 ed. Bairut : Dar al-Ilm al-Malayin.